

Art. „Țepeneag, Dumitru” în *Enciclopedia Exilului românesc (1945-1989)* de Florin Manolescu (ed. 2, Compania, București, 2010), p. 709-715.

Dumitru Țepeneag (n. 1937).

Cofondator al grupului oniric, creat în 1966 (Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea, Vintilă Ivănceanu, Florin Gabrea, Iulian Neacșu – apoi exclus –, Sorin Mărculescu, Emil Brumaru, Sorin Titel, Virgil Tănase, cu sprijinul lui Miron Radu Paraschivescu în suplimentul revistei „Ramuri” din Craiova – *Povestea vorbei*).

„«școala onirică» are, cu adevărat o gândire estetică nouă și propune o tehnică literară (o poetică) comparabilă, în unele privințe, cu aceea recomandată de grupul *Tel Quel*” (Eugen Simion)

A se vedea vol. *Momentul oniric*, editat de Corin Braga în 1997.

Călătorii la Paris în anii 70, urmate de reveniri în țară, acțiuni disidente.

În 1975, editează la Paris, împreună cu Sanda Stolojan, *Cahiers de l'Est*. Tot în 1975, exclus din Uniunea Scriitorilor a RSR și i se retrage cetățenia română.

În 1977, susține disidența din România inițiată de Paul Goma, apare *Les Noces nécessaires* (trad de Alain Paruit). În nr. 24 noi. – 1 dec. 1977 al *Les Nouvelles Littéraires*, D. Țepeneag mărturisește :

« Le livre n'est pas tout à fait le mien. Comme tous les livres que j'ai publiés en France. Ils sont les livres de mon traducteur. C'est lui qui leur a offert un corps, chair et os. Ce que l'on appelle, dans une certaine critique moderne, la *matérialité du texte*. (...) Ainsi revient dans mon esprit une vieille et belle légende pastorale roumaine où la mort est vue comme une noce. A partir de ce moment-là, le sujet s'imposa tout seul. Je n'insiste pas là-dessus. / Pour revenir à nos moutons, voilà que ce qui se présentait comme un fatum tragique (le berger attend quand même la mort...), se transforma en farce. Le ton du roman échappa à tout pathétisme auquel ma situation d'écrivain sans mots m'aurait poussé. Et le mérite de mon ami-traducteur est énorme : il a réussi à conserver ce ton même avec d'autres mots. Trouver le titre, le sujet et le ton grâce à cette sensibilité d'auteur qui se voit dépersonnalisé, eh bien, ça en vaut la chandelle ! Maintenant, je me sens parfaitement bien. Je ne suis plus auteur. Je n'appartiens ni à la littérature roumaine ni à la littérature française, je suis libre. Le texte qui porte mon nom a quelque chose d'un texte anonyme. Comme la légende qui, elle, y est devenue sa propre caricature. C'est-à-dire que le texte n'en a gardé que ce qui était nécessaire, donc l'essentiel. »

Rezumatul și comentariul lui Virgil Tănase despre aceeași carte :

„un profesor se află împrejmuit de mai multe femei care-l pregătesc și conduc către o petrecere de nuntă. Aici se află însă tocmit un inspector școlar adus de alți doi profesori vorbiți să-l demaște pe colegul lor de cancelarie întrucât, firește, acesta se află-n dor cu o elevă de a sa, fapt, după cum bine se știe, ticălos și mai degrabă nepedagogic. Veți fi voind a cunoaște ce s-a întâmplat la acest chef cu cântec ? Nu mare lucru, numai că pentru a vi-l spune trebuie să citesc romanul altminteri : să zicem că omul moare ; or, acolo, dincolo, descoperă o lumină și o priveliște prin care coboară turme de oi, iar ciobanul e fericit. Acest peizaj se află ascuns de o perdea, o cortină, vag destrămându-se în momentele privilegiate ale visului. Cine, atent la fețele somnului, a întrevăzut popasul de mai apoi, știe că acolo se află realele, lumea școlară

alcătuindu-se dintr-un fel de umbre : ceea ce acolo se ivește a fi mioară, în catalog se cheamă eleva cutare iar profesorii purtându-și pâra nu pot, deci, fi în adevărul lor de manual, decât baccii dușmani. Astfel încât, se poate spune, efortul de alcătuire al textului este de a recunoaște, sub înfățișarea lor în lume, pe locuitorii țărâmului final. (...) Tehnica literară care distinge cărțile lui Dumitru Tsepeneag se constituie prin manipularea ansamblurilor: cuvinte, nuclee narative, imagini traversează vaste straturi textuale care se compun într-un edificiu semnificativ – lectura pare astfel un itinerar străbătând odăi și culuare, etaje și anexe, ale unei aceleiași clădiri pe care, sagace, călăuza ne-o înfățișează în descompunere (...). Ceea ce, firește, cheamă o reinterpretare a primei situații înfățișată iarăși prin prisma descoperirilor făcute mai pe urmă. Textul este, am putea spune, corectat. Acest continuu du-te-vino este motorul narațiunii specific lui Tsepeneag care, de altfel, l-a identificat în precedenta sa carte: *Zadarnică e arta fugii*: pe măsură ce înaintezi în relatare te regăsești iarăși și iarăși în punctul de plecare întrucât cuvântul nu-și dobândește sensul deplin, independent, și orice nouă experiență nu se poate institui decât sub forma unei completări – dinamica textelor lui Tsepeneag este de sorginte semantică.” (p. 711)

În 1978, Țeăeneag face demersuri pentru a obține cetățenia franceză, dar îi este refuzată.

Se îndepărtează de emigrația română („exilat în exil”)

D. Țepeneag despre sine în 1985, când primește cetățenia franceză:

„Știți, un exilat la Paris, chiar dacă obține cetățenia franceză (...), nu înseamnă că devine neapărat francez. Dar nu mai e cu totul nici rus, ungur sau... român. Copiii lui vor fi și se vor socoti francezi, dar el (eu!) nu va fi nici cal nici măgar. Va fi (sunt!) un fel de ființă cosmopolită, un cetățean european care se poate deplasa cu mai multă ușurință (pe plan psihologic) dintr-o țară într-alta decât francezii, nemții sau alți cetățeni europeni de baștină. Dezrădăcinarea îmi îngăduie să mă bucur de o mai mare mobilitate decât ei. E un avantaj? Nu știu.”

„A susținut în diferite articole și interviuri (reluat în vol. *Reîntoarcerea fiului la sânul mamei răătăcite*) ideea superiorității literaturii din țară în raport cu literatura exilului: «Literatura română, așa cum e și firesc, s-a făcut și se face acolo unde se vorbește în mod curent limba română, adică în România. Cu rare excepții, majoritatea scriitorilor din diasporă interesează mai degrabă istoria propriu-zisă decât istoria literaturii. Aportul lor e în primul rând tematic, politic.»” De asemenea, a susținut că decizia de a se stabili în străinătate a fost o eroare: «Stând să mă gândesc mai pe îndelete, acum după atâția ani de exil, am ajuns la concluzia că am acționat greșit. Toți cei, în frunte cu Dimov, care mă îndemneau la prudență și-mi reproșau unele acțiuni nesăbuite, aveau dreptate. Aș fi fost mai util (și literar și politic) în țară, decât în exil.»” (712)

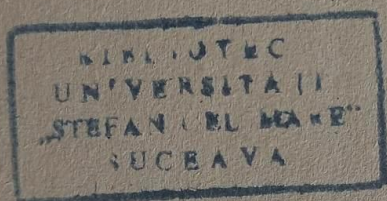
Din iunie 2003, redactor-șef la *Seine et Danube*.

„Desigur D. Țepeneag a învățat mult atât de la suprarealiștii pe care s-a străduit să-i depășească, asimilându-i, cât și de la *noul roman* francez, cu care s-a confruntat, învățând însă de pretutindeni cu strălucire, găsindu-se astfel pe sine însuși, în descendența românească a lui M. Blecher și fiind contemporanul la fel de îndreptățit al lui Jean Ricardou, al lui Philippe Sollers. (Ion Negoitescu, citat p. 714)

DUMITRU ȚEPENEAG

NUNȚILE NECESARE

ROMAN

EDITURA
FUNDAȚIEI CULTURALE ROMÂNE

BUCUREȘTI ● 1992

120 349

nu poate să adoarmă se întoarce cînd pe o parte cînd pe cealaltă pe burtă îndoind un genunchi pe spate cu puiul de pernă așezat peste ochi apoi se răsuțește brusc alunecă pînă lîngă peretele care miroase a igrasie a șoareci peste tot șoareci și limac și care în timpul nopții își fac de cap se plimbă prin toată odaia la urma urmei e și a lor nu poate să adoarmă nu reușește cu nici un preț să treacă dincolo adică în somn să dea la o parte perdeaua neagră uzată perforată de mii de puncte și vinișoare de lumină zgîrieturi de lumină verde sau albăstruie dovadă că nu e vorba decît de o cortină care trebuie dată la o parte ca să scape de mirosul acela de igrasie de șoareci de pișat de șoareci nu izbutește să adoarmă e asudat de atîta zvîrcoliri degeaba strînge pleoapele își încrețește fruntea degeaba își înfundă fața în pernă străduindu-se să nu se gîndească la nimic

respiră adînc ca după o alergare

își șterge fruntea și obrazii își trece limba peste buzele uscate dar nu deschide ochii rămîne un timp așa cu fața în sus pleoapele închise din bucătărie se aude un clinchet de vase pași tîrșiiți zgomote care ajung amplificate la

urechile lui și se întoarce pe o parte își pune pulpele
peste ureche clinchete și pașii încetează nu mai aude
cît zumzetul acela interior uneori mai puternic decît
motele de afară strînge mai tare pleoapele își oprește
suflarea zumzetul se întetește o întindere verde galbenă
aducînd a cîmpie dar poate să fie și suprafața liniștită
unui iaz acoperit de mătasea broaștei își aude acum
tăile inimii simte că se înăbușă iazul dispăre se lasă
nou perdeaua neagră mai neagră decît adineauri și el
răsucește cu un salt făcînd să scîrțîie patul din toate
cheieturile azvîrle pătura cu picioarele și iar se pome
nește cu nasul lingă peretele care miroase a igrasie
urină de parcă dincolo ar fi un pișoar atinge peretele
mîna îl pipăie e rece zgrunțuros continuă să țină ochii
închiși se ridică în fund și caută orbecăind după pătura
o trage cu furie spre el lăsîndu-și picioarele dezvelite
trîntește pe o rînă izbește cu tălpile în tăblia patului în
cearcă să-și învelească picioarele dar pătura s-a așternut
pe lat și nu le mai poate acoperi nici măcar pînă la ju
mătate degeaba se chinuie s-o potrivească nu izbutește

renunță gîfiind

din bucătărie se aude un zgomot puternic de cratiță sa
tigaie scăpată pe jos deschide ochii frunzele castanului
sînt tot acolo sub ele masa plină cu resturi de mîncare
pe o farfurie rînjește un cap de miel cu ochii și dinții în
tați nu i-a fost foame n-a mîncat decît salata mai încolo
în spatele fripturii de care nu se atinsese o fotografie re
prezentînd o fetiță în picioare pe un fundal de dealuri și
văi o adiere ușoară mișcă frunzele din fereastră ori poate
a fost o pasăre din bucătărie vine un șir de clinchete
aproape melodioase pe semne că Ileana scăpase niște lin
gurițe care căzînd pe pardoseala de mozaic se izbiseră și

între ele aceeași fotografie însă mărită e prinsă cu pioaneze în lemnul dulapului la care putea ajunge din pat întinzînd doar brațul sau piciorul vopseaua se scorjise la fel și pe ușă care în plus e toată zgîrlită și mîzgălită cu creioane colorate

închide iar ochii și începe să numere în gînd

avusese un somn lung agitat pătura căzuse la piciorul patului cearceaful se strînsese sub el pijamaua se desfăcuse la toți nasturii sexul i se strecurase afară din pantaloni și atîrna pe o parte roșu vînat iar se masturbase privește buimac în jur

Ana plecase în timp ce el dormea afară ploua acoperișul de tablă al casei vecine lucea sub ploaia mărunță și deasă o rîndunică sfîșia scurt țesătura de stropi ar fi trebuit să se scoale să afle cît este ceasul altfel iar întîrzia căsca îndelung și se întorcea pe o parte a plecat tiptil să nu-l trezească nu-i lăsase nici o vorbă și numai ea avea ceas deșteptătorul se stricase să se scoale să întrebe cît e ora din camera de alături se auzeau voci groase

aspre voci bărbătești înseamnă că era tîrziu după prînz voci și pahare ciocnite puneau la cale ceva vocile coborau uneori pînă la șoaptă și erau întretăiate de cîte un hohot de rîs repede stăpînit

ar fi putut trimite un copil să-l scoale dacă a văzut că întîrzie

copilul încerca mai întîi să se cațere pe pervazul ferestrei ca să privească în odaie nu reușea ori îl vedea că doarme și nu îndrăznea să bată în geam dar nici să se întoarcă

ate c patul e
ai să adoarnă
ai bine zis cor
fel de plaiuri
dealurile erau
i verzi nu mai
e păianjeni se
spus îl doare
ăltuit cu flori
peste tot mi-
rătăcit dru-
e luminează

cel puțin șase miei
nu-i prea mult
cum mult fugi de-aici
că mai punem și găini și e mai ieftin
o fi dar avem obligații directorul
și ăsta mănîncă cît șapte
cu nevastă-sa
just
pe urmă inspectorul
inspectorul
da inspectorul ce te miri
ești dat în paște
așa că ia să vedem șapte miei și pe urmă vinul
și inspectorul cu nevasta
bineînțeleș
și din partea miresei
din partea miresei aproape tot satul
nu zău
mă rog nu chiar tot
mănîncă nu glumă
păi vezi
ia spune și inspectorul
ce-i cu el
crezi c-o să vină

o să vină
să nu se zică
ce
să nu se zică așa și pe dincolo
fugi dom-le de-aici și pe urmă las'să se zică
numai să ne facem treaba
păi vezi
și cînd redactăm raportul
avem tot timpul
punem și chestia cu Anica
te cred și eu
dar ce dovezi avem
lasă dovezile or să fie n-avea grijă
ia spune i-ai văzut tu
i-am văzut sigur că da
ce-ai văzut
i-am văzut plimbîndu-se de mîină
ei și
cum ei și ce ești copil
nu dar vreau să spun
nu mai spune că spui prostii
stai mă n-o lua așa
nu stau deloc
lasă-mă omule să vorbesc
vorbește
vreau să spun că poate că nu e deajuns
ascultă tu ești prost
pentru raport
cum pentru raport
da pentru raportul către inspectorat
păi, vezi că ești prost
de ce
d'aia că ești prost raportul
ei

nu-l facem noi raportul
ei și
dacă-l facem noi băgăm ce vrem în el
aha
vezi
văd
că ești prost
de ce nu spui așa
cum nu spun
tot dai zor că se plimbau de mină
i-am văzut
i-oi fi văzut dar asta nu e o dovadă suficientă
n-o fi dar nu-i numai asta
dar mai ce
în raport o să punem și altele
care altele
vedem noi
nu așa de acum trebuie să ne gândim
păi să ne gândim mai găsește și tu ceva
să zicem că se ducea dimineața la el
acasă
da
și
și se culca lângă el în pat
nu zău
ascultă
spune
ce-ar fi să-i spunem și Anei
i-am spus să fii sănătos
și ce-a zis
a ris a spus că sînt obsedat sexual
iete a dracu'
nu asta e important
dar ce

raportul
asta ziceam și eu
o să-i trîntim un raport
să ne pomenească
acum hai mai departe
păi n-am
lasă dom'le c-avem timp
dacă zici tu
vasăzică opt miei
chiar opt
da opt ori mai bine nouă ca să fie
ești nebun de unde aveți atîția bani
ce-ți pasă
nu-mi pasă ziceam și eu așa
și vinul
așa vezi vinul asta e important
foarte important
dacă nici de data asta
ce
dacă nici de data asta nu-l îmbătăm criță
nu mai bea dobitocul
nu mai bea se ferește
nu că se ferește e bolnav
ce are
suferă de stomac
ce are
ulcer
habar n-am așa mi-a spus Ana
ia stai
ce mai e
am o idee
tu
da eu mi-a venit o idee
dă-i drumul

vino mai încoa
ce vrei dom'le
trage-ți scaunul mai încoace
mamă ce mai duhnești
lasă asta acum
spune o dată
ascultă
zi ce-ar fi dacă

bracă
dea-
rinse
n cu
eto-
inar
nu
hi-
iz-
zi
ol
a-
e
i

ăștia aci și rîd amîndouă izmenele sînt însă prea murdare
la fereastră se ivesc capetele lui Munteanu și Pădureanu
de nerecunoscut sub căciulile lor ciobănești plecați de-
acolo țipă Ileana și cei doi rîd ca niște năvlegi nu mai e
nevoie de noi și Ana îi amenință cu Inspectorul ei se fac
nevăzuți femeile reușesc cu chiu cu vai să-l îmbrace în
uniforma de căpitan de marină îi vine foarte bine și-l
sărută piaptănă-l zice Ana păcat că n-are mustață și uite
a început să chelească îl așază pe marginea patului dar
nu poate sta drept cade pe spate trebuie să ne ajute și
ceilalți singure n-or să poată să-l care pînă în curte sol-
datul apare la țanc cu o targă îi pun și chipiul și un
trandafir galben la butonieră care se potrivește de mi-
nune cu albastrul marin al uniformei îl scot din cameră
ceilalți nuntași ieșiseră între timp și ei în curte unde era
un vacarm de nedescris oile behăiau cîinii lătrau copiii
țipau și se îngrămădeau în jurul fotografului care-și in-
stalase aparatele chiar la mijloc între turmele de oi și
de copii lumină de amurg roșiatică grăbiți-vă grăbiți-vă
Andruța e surescitată o să ratez totul așa pe targă nu se
poate trebuie să se scoale să stea în picioare ce fel de
mire mai e și ăsta un dulău miroase rochia uneia din
mirese un zăvod mare și flocos Ana se sperie și începe
să țipe colonelul încearcă să gonească dulăul la fel și
piticul care se îmbrăcase și-și pusese bereta de marinăr
pe o sprînceană Ana se împiedică și cade aduceți o targă
și pentru mireasă Pădureanu apare cu o damigeană de vin
de ce atîta lipsă de seriozitate se vaită fotograful prea
multă veselie strică Ana se ridică singură și nu pare de-
loc supărată o să apună soarele iată-l pe Inspector aju-
tîndu-l pe soldat să care ditamai jilțul îl aduceau probabil
din cancelarie dacă nu cumva îl luaseră din biserică luați
și beți direct din damigeană te-ai îmbătat ca un porc
oile behăie și fac să sune talăngile Andruța ridică bra-

țele spre cer spre soare soarele cade din ce în ce mai repede în spatele caselor soldatul și cu Inspectorul îl așază pe mire în jilț capul îi atîrnă într-o parte iar chi-piul i s-a înfundat pînă pe ochi pe urmă Inspectorul se apropie de fotograf și-i șoptește ceva la ureche vine spre ei și colonelul care se dovedește la nevoie foarte energic și activ face semn celor doi ciobani care beau ceva mai încolo din damigeană să se apropie să lase damigeana dă niște ordine scurte soldatului îi zîmbește doamnei în tafta și urmează un du-te vino în aparență fără nici o noimă dar care pînă la urmă se dovedește destul de eficace oile sînt împinse către marginile curții elevii se încolonează doi cîte doi și li se distribuie lumînări ideea a fost a Inspectorului prima lumînare deși din acelea groase de nuntă nu dă prea multă lumină și oricum soarele încă nu s-a îndepărtat îndeajuns dar fiecare elev va avea cîte două explică Inspectorul și pînă le vom aprinde pe toate și pînă îi vom așeza în cerc în jurul mirelui și a miresei care va fi aleasă prin tragere la sorți și atunci cele două femei după o clipă de ezitare încep să protesteze doar nu s-au îmbrăcat degeaba ca niște caraghioase și-apoi ce-i bătaia asta de joc amîndouă s-au chinuit cu el l-au spălat și l-au îmbrăcat ca pe un prunc și Ileana se așterne pe plîns Ana se apucă să bocească și ea mirele țearpă pe scaun cu ochii închiși piticul agită o talangă și spune s-o ia pe Ileana care e mai solidă pe Ana în cîrcă și să se fotografieze așa ca și cum ar fi o singură mireasă fotograful nu e de acord nu e ușor să fotografiezi mirese toți își dau cu părerea se agită țipă și atunci inspectorul e nevoit să intervină din nou cu gesturile sale solemne cu vocea gravă și convingătoare propune să se facă o poză colectivă astfel încît toată lumea să fie mulțumită cele două mirese cu buchete de trandafiri galbeni și roșii la dreapta și la stînga mirelui așezat în jilț în spatele lor

doamna în rochie de tafta și colonelul de cavalerie măcelarul cu un cuțit mare în mână Veta soldatul la umăr cu bățul de coasă ori de drapel mai la o parte Munteanu și Pădureanu în straiile lor ciobănești sprijinindu-se de bite și mimînd că pun la cale ceva mai în față micul marinăr și oaia împodobită cu panglici Anica la picioarele căpitanului de marină adică pardon a mirelui undeva lingă una din mirese directorul puștiul roșcat dintr-a cincea și în sfîrșit Andruța fotograful cu aparatul pe tripod iar de jur împrejur purtătorii de lumînări care stau smirnă abia îndrăznind să respire și apoi turmele de oi și dulăi Inspectorul le vorbește la toți calm îi arată fiecărui locul are grijă și de cele mai mici amănunte după care se îndepărtează mergînd deandăratelea nu mai e acum decît un bărbat înalt ce-i drept dar nu cu mult deosebit de ceilalți trecători se oprește la marginea trotuarului ridică un braț pe jumătate ca pentru a fixa exact nivelul necesar privește atent cu ochii mijiți se apropie din nou de vitrină de fotografia mărită la dimensiunile unui tablou și înrămată pentru a putea fi atîrnată pe perețe dă din cap se oprește mai face un pas iar dă din cap și nu știi după gesturile care le face ori după chipul care nu exprimă decît să zicem atenție și concentrare amîndouă necesare pentru formarea și formularea unei judecăți de valoare habar n-ai dacă-i place ori dacă dimpotrivă e neplăcut surprins de această compoziție barocă și greoaie cu semnificații obscure și mai face un pas se apropie și mai mult și observă în sfîrșit ori presupui că observă ceea ce e necesar și esențial să observe cînd e vorba de o nuntă și anume că mirele e într-adevăr fericit.